

**ÇEŞİTLİ DÜZEYDEKİ OKUL ÖĞRETMENLERİNİN
TUTUMLARI İLE SOSYAL HİZMET
İLGİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

Araş.Gör.Asuman BAYSAL
Dokuz Eylül Üniversitesi
Buca Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖZET

Bu araştırma ile ilkökul, ortaokul ve lise öğretmenlerinin öğrencilere ve çalışma ortamına yönelik "tutumları", "sosyal hizmet ilgileri" ve bunlar arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın evreni, 1991-1992 öğretim yılında, İzmir İl merkezi ve merkeze bağlı üç büyük ilçede, çeşitli sosyo-ekonomik düzeydeki semtlerde bulunan ilkökul, ortaokul ve lise öğretmenlerinden oluşmaktadır. Özel okullar ve karma olmayan okullar evrenin dışında bırakılmıştır. Aşamalı eşit olasılıklı örneklem seçme yöntemiyle seçilen 493 kişi ise araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır. Uygulama sonucunda elemeler nedeniyle, veriler toplam 300 kişiden elde edilmiştir.

Araştırmanın verileri Minnesota Öğretmen Tutum Envanteri ve Kuder İgi Alanları Tercih Envanteri kullanılarak sağlanmıştır. Ayrıca bir "Bilgi Toplama Formu" kullanılmıştır. Sonuçlar bilgisayar yardımıyla tablolaştırılmıştır. İstatistik teknik olarak, ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığının araştırılması ile ilişkilerin istatistiksel ölçüsü olan korelasyon katsayısının değerlendirilmesinden yararlanılmıştır.

Araştırmada genel olarak, tutum puanlarının sosyal hizmet ilgisi puanları ile pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç özellikle öğretmen adaylarının seçimi için bize önemli bir ip ucu vermektedir.

SUMMARY

This research's purpose is to find out the attitudes of the primary, secondary and high school teacher towards their students and the study environment, their social service interests, and their relationship between attitudes and interests.

The spon of the research consists of the primary, secondary and high school teachers in the various socio-economic structured districts in the centre and three big towns tied to the centre in İzmir in 1991-92.

educational year. Private schools and any form of educational other than co-educational schools have not been included. 493 people chosen with the graded fair proportioned sample taking form the subject group of the research. The data have been collected from 300 people totally due to the eliminations at the end of the application.

The data of the research have been provided by using the Minnesota Teacher Attitude Inventory and Kuder Interest Field Inventory. Besides, information gathering form has been employed. The results have been tabled with the help of the computer. Statistics, technically, has used the research of the importance of the discrepancy between the the overages and their Correlation (r).

In the research generally, it has been concluded that there is a positive relation between the attitude points and the social service interest points. This result, particularly, has given us an important due in the selection of the teacher candidates.

ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Çeşitli düzeylerdeki okul öğretmenlerinin tutumları ile sosyal hizmet ilgileri arasındaki ilişki ve bunları etkileyebilecekleri düşünülen cinsiyet, medeni durum, öğretim alanları, bitirmiş oldukları kurum, meslek süreleri, mesleğe isteyerek girip girmeme durumları, çocuk sahibi olup olmamaları, görev yaptıkları kurumun sosyo-ekonomik düzeyi ve eğitim düzeyi gibi faktörler arası ilişkiler nelerdir?

DENEKLER

9847 öğretmen olarak tespit edilen evrenin tümünü örneklem olarak almak araştırma koşulları açısından olanaksız olduğundan, uygulama yapılacak öğretmenlerin sayısının, 493 olması düşünülmüştür. Elemeler sonucunda toplam 300 kişiden veriler elde edilmiştir. Kadın öğretmenlerin toplam sayısı 195, erkek öğretmenlerinki ise 105'tir.

YÖNTEM

Araştırmada, örneklem grubuna, öğrencilere ve çalışma ortamına yönelik tutumları ölçmek amacıyla, özgün adı ile "Minnesota teacher Attitude Inventory" (Minnesota Öğretmen Tutum Envanteri) olarak bilinen tutum ölçeği ve ilgi alanlarını, özellikle "sosyal hizmet ilgisi"ni belirtmek amacıyla da "Kuder İlgil Alanları Tercihli Envanteri Mesleki Form Çh" uygulanmıştır. Ayrıca bir "Bilgi Toplama Formu" kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan Bilgi Toplama Formunun ve envanterlerinin uygulamaları 1991-1992 öğretim yılında Ocak-Şubat ayları içinde gerçekleştirilmiştir. Envanterlerinin uygulanması, araştırmacı tarafından belirlenen günlerde, öğretmen gruplarına verilmek suretiyle yapılmıştır.

Araştırma örneklemine giren deneklerle ilgili ölçümler tamamlandıktan sonra, araçlar teker teker kontrol edilmiş ve sonra veriler bilgisayar kodlama formlarına geçirilmiştir. Veriler çeşitli kategorilere göre bilgisayarda işlenmiş, istatistiksel işlemleri tamamlanmıştır. Karşılaştırmalar için Varyans Analizi tekniği kullanılmıştır. Öğretmenlerin "tutum" puanları ile "sosyal hizmet ilgisi" puanları arasındaki ilişkileri araştırmak için, "iki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin ölçütü korelasyon katsayısı" formülünden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Bulgular başlıca üç kısım halinde ele alınmıştır. Bu kısımlarda;

A) Çeşitli düzeydeki okul öğretmenlerinin "tutumları",

B) Çeşitli düzeydeki okul öğretmenlerinin "sosyal hizmet ilgileri",

C) Çeşitli düzeydeki okul öğretmenlerinin tutumları ve sosyal hizmet ilgileri arasındaki ilişkiler saptanmaktadır.

Elde edilen bazı önemli bulguları şu şekilde özetleyebiliriz:

1) Örnekleme giren 300 öğretmenin, tutum envanterinden aldıkları tutum puanlarının genel aritmetik ortalaması -3.85 olarak bulunmuştur. En düşük tutum puanı -73, en yüksek tutum puanı 69'dur.

2) Tutum puanları aritmetik ortalamaları arasındaki fark, çalışılan kurumlara göre, istatistiksel anlamda anlamlılık taşımamakla birlikte, ilkökul öğretmenlerinin tutum puanlarının aritmetik ortalaması diğer kurum öğretmenlerinin aritmetik ortalamasından daha yüksektir.

3) Erkek öğretmenlerin tutum puanları aritmetik ortalamasıyla kadın öğretmenlerin tutum puanları aritmetik ortalaması arasındaki fark 0.01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Erkek öğretmenlerin tutum puanları kadın öğretmenlerin tutum puanlarından daha yüksektir.

4) Örnekleme giren 300 öğretmenin ilgi envanterinden aldıkları "sosyal hizmet ilgisi" puanları aritmetik ortalaması 47.1 olarak bulunmuştur. En düşük sosyal hizmet ilgisi puanı 22.00, en yüksek sosyal hizmet ilgisi puanı 68.00'dir.

5) Öğretmenlerin, meslekteki sürelerine göre sosyal hizmet ilgisi puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark 0.05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır. En yüksek ortalamaya (0-5) yıl ve (16-20) yıl meslekteki süresi olan, en düşük ortalamaya ise (6-10) yıl meslekteki süresi olan öğretmenler sahiptir.

6) Yine bulgulara göre, erkek öğretmenlerin sosyal hizmet ilgilerinin kadın öğretmenlerin sosyal hizmet ilgilerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

7) Öğretmen tutum puanlarının aritmetik ortalaması ile sosyal hizmet ilgisi puanlarının aritmetik ortalaması arasındaki ilişki araştırıldığında, pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Sosyal hizmet ilgisi puanlarının ve tutum puanlarının düşük ya da yüksek olması paralellik göstermektedir. ($r:0.213$, Tablo değeri: $0.14, 0.213 > 0.148$)

SONUÇ

Araştırmada genel olarak, tutum puanlarının sosyal hizmet ilgisi puanları ile pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kişilerin sosyal hizmet ilgilerinin ya da tutumlarının yüksek ya da düşük, olumlu ya da olumsuz olması birbirleriyle paralellik göstermektedir. Bu sonuç, öğretmen adaylarının seçimi için bize önemli ip uçları vermektedir.

Yine örnekleme giren 300 öğretmenin tutum envanterinden aldıkları tutum puanlarının

ortalamasının 3.85 olarak bulunması, envanterden alınabilecek en yüksek puanın + 150 olduğu düşünöldüğünde, evreni temsil eden öğretmenlerimizin tutumlarının pek olumlu olmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum, öğretmenlik mesleğine ilişkin bazı tedbirlerin alınmasını düşöndürmektedir. Çünkü öğretmenler, öğrencilerine örnek olan, onların kişiliklerini, ruhsal yapılarını, geleceklerini etkileyen kişilerdir. Olumsuz tutumlar karşısında, öğrenciler huzursuz, dikkatsiz, çeşitli disiplin sorunları olan bireyler haline geleceklerdir.

Öğretmenliğe aday olan bireylerin seçiminde, bu bireylerin kişilik ve davranış özelliklerinin öğretmenlik yapabilmeye uygun olup olmadığına bakılmalıdır. Bu amaçla, tutum ölçeklerinden, kişilik ve ilgi envanterlerinden yararlanılabilir.

Okul rehberlik servisleri, öğrencilerin meslek seçimlerinde, özellikle ilgi alanlarının belirlenmesinde sürekli ve etkin yardımcı sağlayabilecek işlerliğe kavuşturulmalıdır.